

ARİŞ

Sayı/Issue: 28 / Haziran/June 2026

Değerlendirme: İki Dış Hakem / Evaluation: Two Outside Judges

Çift Taraflı Körleme / Double-Sided Blind Refereeing

Benzerlik Taraması Yapıldı/Similarity Scan Performed - intihal.net

Başvuru/Submitted: 04-05-2026

Kabul/ Accepted: 11-06-2026

Yayın/ Publication: 20-06-2026

Yıldız Sarayı Marangozhane ve Güzel Sanatlar Galerisinin Halı Müzesi Olarak İşlevlendirilmesi*

Yasin Yıldız | [0000-0002-5199-0898](https://orcid.org/0000-0002-5199-0898) | Yasin.yildiz@millisaraylar.gov.tr

Dr. | Milli Saraylar İdaresi Başkanı | Dolmabahçe Sarayı

İstanbul | Türkiye

<https://ror.org/026ksq202>

Atıf: Yıldız, Yasin (2026). "Yıldız Sarayı Marangozhane ve Güzel Sanatlar Galerisinin Halı Müzesi Olarak İşlevlendirilmesi", *Arış*, Haziran, Sayı:28, s. 156-176

Öz

Yıldız tepelerinde stratejik ve korunaklı bir arazi üzerine inşa edilen Yıldız Sarayı, 19. yüzyıl Osmanlı saray mimarisinden bağımsız, özgün tasarım anlayışıyla dikkat çekmektedir. Dolmabahçe ve Çırağan Saraylarında olduğu gibi tek bir yapı kompleksinden oluşmamış, başta köşk, kasır ve pavyonlar olmak üzere bunlara zamanla yeni yapıların eklenmesi sonucu günümüz şeklini alarak bu yönüyle de geleneksel saray anlayışının önemli örnekleri olan Edirne ve Topkapı Saraylarıyla benzerlik göstermektedir. Devletin yönetimi için ayrılan yapıların yanı sıra harem daireleri, cami, kilithane, eczane, silahhane gibi işlevsel birimler ile tiyatro, kütüphane, marangozhane ve sanat galerisi gibi kültürel mekânların bir arada bulunması, sarayı kendi içinde bağımsız bir kent silüetine dönüştürmüştür.

Kendisi de bir sanatçı olan Sultan II. Abdülhamid, Yıldız Sarayı'nda düzenlediği Silah Müzesi ve kişisel koleksiyonlarını sergilediği müze alanlarıyla Osmanlı'da müzecilik faaliyetlerinin gelişimine önemli katkılar sağlamıştır.

Tarihi belgeler, padişahın hususi müzesinin yine onun döneminde inşa edilen Has Bahçe yapılarından birinin içerisinde konumlandığını ve burada saatlerden zırhlara, porselenlerden kitaplara, tablolardan minyatürlere kadar geniş bir koleksiyonun sergilendiğini göstermektedir.

2018 yılında Milli Saraylar Başkanlığına devredilmesinin ardından kapsamlı bir restorasyon sürecine giren Yıldız Sarayı'nda yapıların büyük bir kısmı, özgün işlevlerine sadık kalınarak yeniden ihya edilmiştir. İlk inşa edildiği dönemde "marangozhane" olarak kullanılan bina ile "müzehane" olarak kullanılan galerinin mekânsal genişliği ve tarihsel arka planı da göz önünde bulundurularak müze olarak işlevlendirilmesine karar verilmiştir. Bunun neticesinde Halı Koleksiyonu'na ait 19. yüzyıl ile 20. yüzyıla tarihlenen eşsiz dokuma örnekleri, restorasyon ve konservasyon süreçlerinin ardından sergiye hazır hale getirilmiştir.

Yıldız Sarayı Halı Müzesi, söz konusu koleksiyonun önemli bir bölümünü ilk kez tematik ve bütüncül bir yaklaşımla ziyaretçiye sunmayı amaçlamakta, 19. yüzyıl Osmanlı sanat anlayışı ve dokuma geleneğini modern sergileme teknikleriyle yeniden yorumlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Yıldız Sarayı, Kompleks, 19. Yüzyıl, Marangozhane, II. Abdülhamid, Güzel Sanatlar Galerisi, Müzehane, Halı.*

Makale Bilgileri

Yapay Zekâ Beyanı

Çalışmanın hazırlanma sürecinde yapay zeka tabanlı herhangi bir araç veya uygulama kullanılmamıştır. Çalışmanın tüm içeriği, tarafımda bilimsel araştırma yöntemleri ve akademik etik ilkelere uygun şekilde üretilmiştir.

Etik Kurul İzni

Bu çalışma, etik kurul izni gerektirmeyen nitelikte olup kullanılan veriler literatür-taraması/yayınlanmış kaynaklar üzerinden elde edilmiştir. Çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Etik Bildirim

arisdergisi@akmb.gov.tr

Lisans

Bu makale Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisans (CC BY-NC) ile lisanslanmıştır.

Dizinleme Bilgileri

Dergi TR Dizin ve ERIH PLUS tarafından dizinlenmektedir.

Çıkar Çatışması

Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

* Bu çalışma Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı tarafından 8-11 Ekim 2025 tarihinde düzenlenen 10. Uluslararası Türk Kültürü Kongresi kapsamında tebliğ olarak sunulmuştur.

Refunctioning the Yıldız Palace Carpentry Atelier and Fine Arts Gallery into a Carpet Museum*

Yasin Yıldız | [0000-0002-5199-0898](tel:0000-0002-5199-0898) | Yasin.yildiz@millisaraylar.gov.tr
Dr. | Head of National Palaces Administration | Dolmabahçe Palace
İstanbul | Türkiye
<https://ror.org/026ksq202>

Citation: Yıldız, Yasin (2026). "Refunctioning the Yıldız Palace Carpentry Atelier and Fine Arts Gallery into a Carpet Museum", *Arış*, June, Issue: 28, pp. 156-176

Abstract

Yıldız Palace, built upon a strategic and protected terrain on the Yıldız hills, draws attention with its unique design approach independent of 19th-century Ottoman palace architecture. It does not consist of a single building complex as seen in Dolmabahçe and Çırağan Palaces; instead, it took its current form as a result of adding new structures over time, especially kiosks, pavilions and mansions. In this aspect, it shows similarities with Edirne and Topkapı Palaces, which are important examples of the traditional palace concept. The coexistence of administrative buildings alongside functional units such as harem apartments, a mosque, locksmith, pharmacy and armory, together with cultural spaces like a theater, library, carpentry atelier and art gallery, has transformed the palace into an independent city silhouette.

Sultan Abdülhamid II, who was an artist himself, provided significant contributions to the development of Ottoman museum activities through the Arms Museum he had organized in Yıldız Palace and private exhibition areas where he displayed his personal collections. Historical documents show that the private museum of the Sultan was located inside one of the Has Bahçe (Royal Garden) buildings constructed during his reign, and a wide collection ranging from clocks to armor, porcelains to books, and paintings to miniatures was exhibited there.

After being transferred to the Directorate of National Palaces in 2018, Yıldız Palace entered a comprehensive restoration process, and a large part of the structures were revived by staying faithful to their original functions. Considering the spatial width and historical background of the building used as a "carpentry atelier" and the gallery used as a "müzehane" (museum space/house) during the period of its first construction, it was decided to use these areas as museum spaces. Consequently, unique weaving examples belonging to the Carpet Collection dating to the 19th and 20th centuries were made ready for exhibition following the restoration and conservation processes.

The Yıldız Palace Carpet Museum aims to present a significant part of the mentioned collection to the visitor for the first time with a thematic and holistic approach, reinterpreting 19th century Ottoman art and weaving tradition with modern exhibition techniques.

Keywords: *Yıldız Palace, Complex, 19th Century, Carpentry Atelier, Abdülhamid II, Fine Arts Gallery, Müzehane, Carpet.*

Article Information

<i>AI Disclosure</i>	No artificial intelligence-based tools or applications were used in the preparation of this study. All content has been produced by myself in accordance with scientific research methods and academic ethical principles.
<i>Ethics Committee Approval</i>	The study does not require ethics committee approval, and the data used were obtained through a literature review / published sources. It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of the study and that all referenced works are listed in the bibliography.
<i>Complaints</i>	arisdergisi@akmb.gov.tr
<i>License</i>	This article is licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC).
<i>Indexing Information</i>	The journal is indexed in TR Dizin and ERIH PLUS.
<i>Conflict of Interest</i>	There is no potential conflict of interest in this study.

* This paper was presented as a paper at the 10th International Congress on Turkish Culture, organised by the Atatürk Cultural Centre between 8 and 11 October 2025.

Giriş

Osmanlı Devleti'nin son yönetim merkezi ve padişahın son ikametgâhı olan Yıldız Sarayı, Hilafetin ilgası ile birlikte farklı kurumlara devredilmiş ve böylece parçalı bir yapıya bürünmüştür. Uzun bir süre bu şekilde kalan saray, 2018 yılında Milli Saraylar İdaresi Başkanlığına devredilmiş ve akabinde sarayın tüm birimleri aynı çatı altında birleştirilerek bütüncül bir görünüme kavuşmuştur. Başkanlık sarayda kapsamlı bir restorasyon faaliyeti başlatmıştır. Sarayın Marangozhane ve Güzel Sanatlar Galerisi binaları da bu kapsamda restorasyona alınmıştır. Mekânların Halı Müzesi işlevi göreceği kararlaştırıldıktan sonra tefriş çalışmaları bu minvalde gerçekleştirilmiştir. Başkanlığın bünyesindeki taşınabilir envanterin mühim bir parçası olan Halı Koleksiyonu gün yüzüne çıkarılarak ziyaretçilerle buluşturulması hedeflenmiştir.

Bu çalışmada, Milli Saraylar İdaresi Başkanlığına bağlı Yıldız Sarayı'nın önemli iki mekânının restorasyon süreçleri, yine başkanlığın uhdesinde bulunan tarihi Halı Koleksiyonu'nun bu mekânlarda sergilenme süreci ele alınmıştır. Tüm bu faaliyetlerin aşamaları sırasıyla aktarılmaya çalışılmış, Yıldız Sarayı Halı Müzesi'nin ortaya çıkış serüveni makalenin konusunu oluşturmuştur.

1. Yıldız Sarayı Tarihçesi

Beşiktaş ilçesi sınırları içerisinde yaklaşık 500.000 m²lik bir alanı kaplayan Yıldız Sarayı, Osmanlı Devleti'nin son yönetim merkezi ve padişahın son ikametgâhı olarak tarihe geçmiştir. Bizans Dönemi'nde geniş bir ormanlık alana yayılan bölgenin Osmanlı İmparatorluğu'yla ilk bağlantıları ise Kanuni Sultan Süleyman (1520-1566) dönemine rastlamaktadır. Sultan, bölgeyi av için kullanmıştır¹.

“*Kazancıoğlu Bahçesi*” olarak adlandırılan bu alan I. Ahmed (1603-1617) döneminde *Hadaik-i Hassa* (padişah bahçeleri) içerisine alınmış ve yine I. Ahmed tarafından bir av köşkü yaptırılmıştır².

18. yüzyıl sonunda III. Selim (1789-1807), validesi Mihrişah Sultan için bir kasır, babası III. Mustafa için ise Has Bahçeye rokoko üslubundaki çeşmeyi yaptırmıştır³. Bu çeşme, o dönemlerden günümüze ulaşan tek yapı olduğundan oldukça kıymetlidir. (Resim 1)

II. Mahmud, 1834-1835 yıllarında yeni kurulan Asâkar-i Mansûre-i Muhammediye adlı ordunun talimlerini izlediği bir seyir köşkü yaptırmış ancak bu köşk günümüze ulaşmamıştır. Sultan Abdülmecid ise var olan kasırları yıktırıp 1842'de validesi Bezmiâlem Valide Sultan için Kasr-ı Dilküşâ adlı yeni bir köşk yaptırmıştır.

Sultan Abdülaziz (1861-1876) döneminde ise sarayın önemli yapı birimleri olan Büyük Mabeyn Köşkü, Çit Kasrı, Malta ve Çadır Köşkleri inşa edilmiş ve bu yapılar günümüze kadar ulaşmıştır.

Saraya son şeklini veren ise imparatorluk yönetimini Yıldız Sarayı'na taşıyan Sultan II. Abdülhamid (1876-1909) olmuştur. Dolmabahçe Sarayı'nın deniz kıyısında bulunmasını saltanatı için bir tehdit unsuru olarak gören Sultan II. Abdülhamid, 7 Nisan 1877 günü

¹ A. Özge Köse, *Yıldız Sarayı Hünkâr Dairesi (Valide Sultan Kasrı)*, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, 2002, 14.

² Halil Elemana, “Devlet Arşivleri Bakanlığı Osmanlı Arşivi'nde (BOA) Bulunan Yıldız Sarayı İnşaatı, Tamirâtı ve Tefrişâtı İle İlgili Örnek Belgelerin Değerlendirilmesi”, *Journal of Universal History Studies*, 2 (2021), 232.

³ Bülent Bilgin, “Yıldız Sarayı İstanbul'da XIX. Yüzyılın Sonlarında Nihai Şeklini Alan Saray”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, Cilt 43, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2013, 541.

Yıldız'a taşınmış ve sarayda geniş bir imar faaliyeti başlatmıştır⁴. Onun döneminde Küçük Mabeyn Köşkü, Cariyeler Dairesi, Kızlarağası Köşkü, Şale Köşkü, tiyatro, marangozhane, Güzel Sanatlar Galerisi, eczane, tamirhane, kilithane, çini atölyesi, kütüphane ve Yıldız Camii gibi yapılar inşa edilmiştir.

2. Yıldız Sarayı Marangozhane ve Güzel Sanatlar Galerisi

Marangozhane ve Güzel Sanatlar Galerisi binaları, birinci avluda bulunan Silahhane ve Arabacılar binasının birleştiği noktanın karşısındaki kapıdan girildiğinde solda kalan bitişik yapılardır⁵. (Resim 2)

Marangozhane, iç bahçedeki havuza paralel bağdadi tekniğinde yapılmış tek katlı yapıdır. Saraya bir marangozhane yapılması fikrinin kaynağı padişahın marangozluk merakıdır. Padişahın bu alakasını “Başlıca eğlencem musiki dinlemek ve marangozhanemde çalışmaktan ibarettir” sözleri doğrulamaktadır⁶.

Padişahın marangozluğa olan merakı daha genç yaşlarında başlamıştır. Gündelik hayatının bir parçası olan bu sanatı icra etmek için tahta çıktıktan sonra Yıldız'da kendisi için hususi bir marangozhane yaptırmıştır. Sultanın atölyesinde çalışan usta ve çırakları da vardır. Üretilen ürünler sarayın çeşitli yerlerinde kullanılırken bir kısmı da padişah tarafından ziyarete gelen konuklara hediye edilmiştir. Padişah tahttan indirildikten sonra Yıldız Sarayı'nın tasfiye edilme sürecinde onun elinden çıkan ürünler, farklı yerlere gönderilmiştir.⁷

Güzel Sanatlar binası ise Marangozhane'ye bitişik kagîr ve iki katlı yapıdır. Hatıratlarda Yıldız Sarayı'nın Birinci Avlusu ve Harem Avlusu'ndaki iki ayrı müze yapılarından bahsedilmektedir⁸. Harem Avlusu'nda bulunan müze padişahın hususi müzesi olarak düzenlenmiştir.

1893 yılında İstanbul'da İngiliz Konsolosluğunda görev yapan oğullarını ziyaret eden ünlü filolog Friedrich Max Müller ve eşi Georgina Max Müller, padişahı Yıldız Sarayı'nda ziyaret etmişler ve onun hususi müzesini gezme imkânı bulmuşlardır. Georgina Max Müller *Letters From Constantinople* adlı eserde izlenimlerini şu şekilde anlatmıştır: “Kumruhaneyi geçtikten sonra, çok büyük tek bir odadan teşekkül eden Padişah'ın hususi müzesi olan binaya girdik. Burası hazinelerle dolu idi. Sultan'ın şahsına verilmiş kıymetli hediyelerin yanı sıra ecdadından kalma nadide eşyalar burada çok düzenli bir şekilde teşhir edilmişti. Sayısız cep ve duvar saatleri, mücevher işlemeli zırhlar, yeşil mermerden eşyalar, çekmeceler, çok güzel ciltlenmiş kitaplar, her cins porselen eşya, resimler, minyatürler, her türlü mücevher ve ziynet eşyası... Hepsi kutularına o kadar güzel yerleştirilmiş ki insan onları büyük bir zevkle seyredebiliyor. Bu Topkapı Sarayı'ndaki o karışık yığın ile ne büyük bir tezat teşkil ediyor. Diklemesine konulmuş bir muhafaza içinde İmparator Napolyon tarafından hediye edilmiş nefis lacivert renkte dört düzine Sevres tabağı kadife bölmeler içinde, 24'er tane olarak yerleştirilmiştir. Her tabak büyük bir itina ile tek tek seçilmiş. Eşyalar üzerine iliştirilmiş isimler hususunda bazı hatalar vardı. Mesela Lord Palmerston'a ait olduğundan emin olduğumuz bir minyatürün üzerinde Prens Consort ismi konulmuştur. Her şeyi tetkik edebilmek için burada saatlerce kalabilirdik, fakat zaman kısıtlanmıştır.”

⁴ Bülent Bilgin, “Yıldız Sarayı”, *Belgelerle Yıldız Sarayı Rehberi*, 1 (1982), 3.

⁵ Bülent Bilgin, *Geçmişte Yıldız Sarayı*, İstanbul: Yıldız Sarayı Vakfı, 1988, 18.

⁶ Ayşe Osmanoğlu, *Babam Sultan Abdülhamid*, İstanbul: Timaş Yayınları, 2019, 28.

⁷ Dilruba Kocaişik, *II. Abdülhamid'in Yıldız Sarayı: Mimari Mekânlar ve Dönemin Fotoğraflardaki Temsili*, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, 2019, 58-59.

⁸ Ayşe Ersay Yüksel, “II. Abdülhamid Döneminde Yıldız Sarayı'ndaki Müzeler”, *Milli Saraylar Sanat-Tarih- Mimarlık Dergisi*, 27 (2024), 78.

Bu söylemlerden Hususi Müze'nin Has Bahçe'de bulunan Marangozhane veya Güzel Sanatlar binası galeri yapılarından biri olduğu anlaşılmaktadır⁹.

Halit Ziya Uşaklıgil (1866-1945) ise saraydaki Hususi Müze'nin yeriyle ilgili *Saray ve Ötesi* adlı eserinde şu bilgileri vermiştir: "Yıldız Sarayı'nda değerli eşyaların, II. Abdülhamid'e gelen değerli hediyelerin sergilendiği bir müze vardı. Müze, Has Bahçe'nin içinde yer alırdı."¹⁰ Bu söylemler de Hususi Müze'nin yeri ile ilgili kafa karışıklığını gidermektedir.

3. Marangozhane ve Güzel Sanatlar Binası Restorasyon Çalışmaları

Marangozhane ve Güzel Sanatlar binası, buldukları dönemin üretim anlayışını, malzeme kullanımını ve mimari karakterini yansıtan önemli kültür varlıkları arasında yer almaktadır. (Resim 3) Günümüze dek ulaşan söz konusu yapıların mevcut durumlarında, kullanım ve doğal yıpranma süreçleri sonucunda çeşitli bozulmalar gözlenmektedir. Bu doğrultuda gerçekleştirilen restorasyon çalışmaları, yapıların özgün kimliğini korumayı esas alan minimum müdahale ve geri döndürülebilirlik ilkeleri çerçevesinde tamamlanmıştır.

Bu kapsamda gerçekleştirilen restorasyon çalışmaları; yapıların özgün kimliğinin korunmasını esas alan, ulusal ve uluslararası koruma ilkeleri doğrultusunda "minimum müdahale", "geri döndürülebilirlik", "özgün malzemeye saygı" ve "belgelendirme" prensipleri çerçevesinde ele alınmış ve tüm uygulama süreçleri disiplinler arası koordinasyon içerisinde yürütülmüştür.

Restorasyon sürecinin başlangıcında, mevcut durumun doğru şekilde tespit edilebilmesi amacıyla detaylı, fotoğraf ile belgeleme çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalar doğrultusunda yapı üzerinde zaman içerisinde eklenmiş muhdes unsurlar, özgün doku ile uyumsuz niteliksiz ekler ve fiziksel bütünlüğünü kaybetmiş yapı elemanları tespit edilmiştir. Bu kapsamda, yüzey aderansını yitirmiş, kabarmış, çatlamış ve dökülmüş sıva katmanları kontrollü ve kademeli olarak sökülmesi; uygulamalar sırasında özgün duvar dokusuna zarar verilmemesi için mekanik müdahaleler minimum seviyede tutulmuş, gerekli alanlarda hassas el aletleri kullanılmıştır.

Sıva rasparlarının ardından açığa çıkan duvar yüzeylerinde detaylı incelemeler yapılmış; özellikle tuzlanma kaynaklı bozulmaların tespiti amacıyla numuneler alınarak laboratuvar ortamında analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına bağlı olarak, duvar bünyesinde bulunan zararlı tuzların uzaklaştırılması amacıyla uygun konservasyon yöntemleri uygulanmış; kompres uygulamaları, kontrollü yüzey temizliği ve kurutma süreçleri ile duvarların tuzdan arındırılması sağlanmıştır. Bu müdahaleler ile ilerleyen süreçte oluşabilecek yüzey deformasyonlarının önüne geçilmesi hedeflenmiştir.

Yapı içerisindeki kot farklılıklarının giderilmesi, mekânsal sürekliliğin sağlanması ve kullanım konforunun artırılması amacıyla gerekli görülen alanlarda döşeme kırım işlemleri kontrollü biçimde gerçekleştirilmiştir. Mevcut döşeme sistemlerinin incelenmesi sonucunda özgün volta döşeme sistemine ait izler tespit edilmiş, bu doğrultuda özgün sistemle uyumlu yeni volta döşeme uygulamaları gerçekleştirilmiştir. Hasar görmüş veya taşıyıcılık özelliğini yitirmiş volta elemanları ile çelik taşıyıcılar dikkatli şekilde sökülmesi; özgün kesit, malzeme ve yapım tekniklerine uygun olarak yeniden imal edilerek yapıya entegre edilmiştir. Bu süreçte yeni elemanların mevcut sistem ile uyumlu çalışmasına özen gösterilmiş, gerektiği

⁹ Ayşe Ersay Yüksel, "II. Abdülhamid Döneminde Yıldız", 80.

¹⁰ Halit Ziya Uşaklıgil, *Saray ve Ötesi*, İstanbul: Özgür Yayınları, 2003, 149.

durumlarda ayırt edilebilirlik ilkesi gözetilmiştir.

Yapılarda bulunan özgün ahşap kapı ve pencere doğramaları yerinde korunmuş; yüzey temizlikleri, biyolojik bozulmaların giderilmesi, koruyucu uygulamalar ile dayanımları artırılmıştır. Çürümüş, deformasyona uğramış veya eksik parçalar özgün detaylara sadık kalınarak aynı tür ve özellikte ahşap kullanımı ile tamamlanmış, tüm müdahalelerde özgün malzeme ile uyum ve bütünlük esas alınmıştır.

Yüzey raspaları sonucunda ortaya çıkarılan kalem işi bezemeler korunmuş, mevcut izler doğrultusunda gerekli görülen alanlarda ihya (yeniden canlandırma) çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Uygulamalar sırasında özgün teknik, malzeme ve renk karakterine uyum gözetilmiş; yüzeylerdeki bozulmalar kontrollü müdahalelerle giderilmiştir. Benzer şekilde, yapılarda bulunan özgün tuval tavanlar, yüzey temizlikleri, germe ve sağlamlaştırma işlemlerinden geçirilmiş; hasarlı bölgelerde lokal onarımlar yapılmış ve üzerlerindeki kalem işi süslemeler özgün teknik ve renk özelliklerine uygun biçimde restore edilmiştir.

Güzel Sanatlar Binası özelinde, mevcut çatı karkasının taşıyıcı özelliğini büyük ölçüde yitirdiği tespit edilmiş; bu nedenle mevcut sistem kontrollü şekilde sökülerek yerine özgün malzeme olan ahşap kullanımıyla, geleneksel yapım tekniklerine uygun yeni bir çatı sistemi inşa edilmiştir. Bu müdahale ile hem yapısal güvenlik sağlanmış hem de yapının özgün silüeti ve mimari karakteri korunmuştur.

İç mekân zemin kaplamalarında, yapının dönem özellikleri ve estetik değerleri dikkate alınarak marküteri uygulamaları gerçekleştirilmiştir. Uygulama öncesinde alt zeminler detaylı şekilde temizlenmiş, gerekli tesviye ve düzeltme işlemleri yapılarak yüzey düzgünlüğü sağlanmıştır. Marküteri uygulamalarında kullanılan ahşap türleri, renk geçişleri ve desen kurgusu yapının özgün karakterine uygun olarak belirlenmiş uygulamalar geleneksel işçilik teknikleri ile tamamlanmıştır.

Yapı içerisindeki ve girişlerdeki merdivenler mevcut durum analizleri doğrultusunda ele alınmış; yüzey temizlikleri yapılmış, aşınmış basamaklar onarılmış ve gerekli görülen alanlarda özgün detaylara uygun güçlendirme uygulamaları gerçekleştirilmiştir.

Duvar yüzeylerinde, raspalama işlemleri sonrasında yapının malzeme karakterine uygun, yeni sıva uygulamaları yapılmıştır. Kullanılan harçlar, özgün yapı malzemesi ile uyumlu olacak şekilde seçilmiş, uygulama sonrasında yüzeyler uygun boya ile tamamlanarak hem koruyucu hem de estetik bir katman oluşturulmuştur. Yapı içerisinde yer alan rölyef ve bezeme elemanları ise detaylı temizlik, onarım ve konservasyon süreçlerinden geçirilmiş; özgün malzeme ve tekniklere sadık kalınarak korunmuştur.

Son aşamada, yapıların güncel kullanım ihtiyaçlarına cevap verebilmesi amacıyla elektrik, mekanik ve zayıf akım tesisat sistemleri projelerine uygun şekilde yenilenmiştir. Tesisat uygulamaları sırasında hatların görünürlüğü minimum seviyede tutulmuş, tarihi dokuya zarar verilmemesi temel ilke olarak benimsenmiştir. Ayrıca, restorasyon projesi kapsamında tasarlanan vitrin, sergileme ve teşhir elemanlarının montajı gerçekleştirilmiş, yapıların sergi ve kültürel kullanım işlevlerine uygun şekilde yeniden değerlendirilmesi sağlanmıştır.

Gerçekleştirilen tüm bu müdahaleler sonucunda, Marangozhane ve Güzel Sanatlar Binası'nın tarihsel, mimari ve estetik değerleri korunarak sürdürülebilir bir kullanım anlayışı ile gelecek kuşaklara aktarılması sağlanmıştır. (Resim 4-5)

4. Millî Saraylar Halı Koleksiyonu

Toplumun temel ihtiyaçlarından doğan halı sanatı; üstün nitelikleri, büyük boyutları ve estetik değerleriyle tarih boyunca önemli bir tefriş unsuru olarak öne çıkmıştır. Uzun ve zahmetli bir üretim sürecinin ürünü olan bu sanat, Osmanlı İmparatorluğu'nun sanata verdiği önem ve güzeli koruma anlayışı sayesinde günümüze kadar varlığını sürdürmüştür.

19. yüzyılda Osmanlı'da etkisini gösteren Batılılaşma süreci, mimari yapılar kadar iç mekân düzenlemelerini de derinden etkilemiştir. Özellikle 18. yüzyılın ikinci yarısından itibaren gittikçe artan Batı üslupları etkisi Türk mimari geleneğini büyük ölçüde etkilemiş ve bu olay öncelikle kendini mekânların iç süslemelerinde göstermiştir.¹¹ Bu dönemde Batı üslubunda inşa edilen saray, köşk ve kasırların tefrişi ayrı bir önem kazanmıştır. Mekânların tavan süslemeleri, aydınlatma araçları, mobilyaları ve halıları arasında estetik bir bütünlük gözetilmiştir.

Arşiv kaynaklarına göre, saraylarda kullanılan ilk halılar yurt içi ve yurt dışından sipariş yoluyla temin edilmiş; satın alma işlemleri Mabeyn-i Hümâyün'a bağlı Hazine-i Hümâyün Kethüdalığı tarafından yürütülmüştür¹². Yapılan çalışmalar sonucunda, ilk halıların İngiltere'den ve Manisa, Uşak gibi yörelerden alındığı, ilerleyen süreçlerde ise Fransız ve İran halılarının da koleksiyona dâhil edildiği anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra Sivas, Demirci, Kayseri, Avanos, Kırşehir ve Kula yörelerine ait Anadolu'nun kıymetli halı ve seccadeleri de koleksiyonda yerini almıştır¹³.

Yurt içinden temin edilen halılarda o dönemin tüccarları kritik bir rol üstlenmiştir. Bu anlamda Kaliçecibaşı Hacı Mehmed Ağa, Hacı Ali Efendi ve Halıcı Şerif Efendi gibi isimler 19. yüzyılın önde gelen halı tüccarları arasında yer almıştır. Bu tüccarlar, 1860'lı yılların başında Batı Anadolu'daki köylülere dokuma için gereken malzemeyi verip halı siparişi vermektedir. Özellikle Hacı Ali Efendi, yaklaşık 3000 eve iş vererek yılda 84.000 m²lik bir üretim hacmine ulaşmıştır¹⁴. Sarayların gezi güzergâhlarını belirleyen yol halıları öncelikle İngiliz, Uşak, Gördes ve Feshane üretimleri arasından seçilmiş, ilerleyen dönemlerde ise Hereke Fabrikası'nda dokunan örneklerle değiştirilmiştir. (Resim 6)

1833 yılında ordunun fes ihtiyacını karşılamak amacıyla kurulan Feshâne Fabrikası'nda 19. yüzyılın sonlarına doğru halı dokunmaya başlanması, burayı saray için önemli bir yerli üretim merkezi haline getirmiştir. Nitekim H.1296 tarihli arşiv belgesinde Yıldız Sarayı için fabrikaya yol halısı dokutturulduğu ve halı bedelinin ödendiği görülmektedir¹⁵.

1891 yılında Sultan II. Abdülhamid'in isteği üzerine halı üretimine başlayan ve zamanla sarayın resmî fabrikası haline gelen Hereke Fabrika-i Hümâyûnu, Milli Saraylar Halı Koleksiyonu'nun en önemli bölümünü oluşturmaktadır. Madalyonlu, simetrik, yollu, geometrik, yekpare ve mihraplı kompozisyonlara sahip Hereke halı ve halı seccadelerinin tüm örnekleri koleksiyonda yer almaktadır¹⁶. Geleneksel halı anlayışını yeni bir üslupla yorumlayan fabrikada ayrıca kabartma desenli, nadir halı örnekleri de dokunmuştur. Dol-

¹¹ Rüçhan Arık, *Batılılaşma Dönemi Anadolu Tasvir Sanatı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1988, 22-23.

¹² T. Cengiz Göncü, *Dolmabahçe Sarayı'nın İnşa Süreci, Mekân ve Teşkilatı*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2015, 40.

¹³ Ayşe Fazlıoğlu, *Düğümün Son Halkası; Osmanlı Sarayı Halıları*, İstanbul: Milli Saraylar Yayınları, 2006, 27.

¹⁴ Nebi Bozkurt, "Halı", *TDV İslam Ansiklopedisi*, Cilt 15, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1997, 260.

¹⁵ T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), TS.MA.e. 1188,3, (H. 13.10.1296).

¹⁶ Mehmet Kenan Kaya, Yaşar Yılmaz, Sara Boynak, Vahide Gezgör, *Milli Saraylar Koleksiyonu'nda Hereke Dokumaları ve Halıları*, İstanbul: Milli Saraylar Yayınları, 1999, 178.

mabahçe Sarayı Muayede Salonu'nda sergilenen 126 metrekairelik Hereke halısı bu türün en başarılı örneklerinden biridir.

Sultan II. Abdülhamid, halı üretimini yalnızca fabrika eliyle güçlendirmekle kalmamış, ikametgâhı olan Yıldız Sarayı'nda da Hereke üretimi halıların kullanılmasına önem vermiştir. Nitekim bu durum padişahın fotoğraf albümlerinden de teyit edilmiştir. Ayrıca Yıldız Şale Tören Salonu'nda tefriş edilmek üzere saray ressamı Emil Meinz tarafından tasarlanan ve 425 metrekairelik ölçüsü ile dünyanın en büyük halıları arasında yer alan Hereke halısı, padişahın bu sanata verdiği kıymeti bir kez daha gözler önüne sermektedir. (Resim 7)

Koleksiyonda, 17. yüzyılda Sultan I. Ahmed için dokunmuş ve günümüzde Topkapı Sarayı'nda bulunan halı seccadenin, 19. yüzyılda Hereke Fabrikası'nda bire bir aynı özelliklerde dokunmuş örneği yer almaktadır. Halı, 16. yüzyılda ortaya çıkan saray halısı geleceğinin 19. yüzyıldaki önemli temsilcilerindendir. Ancak bu halı, diğer Hereke halılarında olduğu gibi Türk düğümüyle dokunmuştur. (Resim 8)

Fabrikanın taban halısı ve halı seccade dokumasında ulaştığı başarıyı yol halılarında da görmek mümkündür. Koleksiyon içerisinde yer alan ve Sultan II. Abdülhamid Albümleri'nde Yıldız Sarayı Küçük Mabeyn üst katında görünen yol halısının, Hereke imzalı halı seccadesi örnekleri de bulunmaktadır. Bu halılar 4 adettir ve 1 tanesi de Halı Müzesi'nde sergilenmektedir. (Resim 9)

19. yüzyılın görkemli saray mimarisi ve tefriş anlayışının bir sonucu olarak şekillenen Milli Saraylar Halı Koleksiyonu, çok katmanlı bir yapıya sahiptir. Koleksiyon içerisinde Türk menşeli halılar yanında Fransa, İran ve Semerkant bölgelerinin seçkin örnekleri dikkat çekmektedir. Türk menşeli halılar arasında Gördes, Isparta, Kayseri, Konya, Uşak, Kula, Sivas, Kırşehir, Avanos, Feshane ve Hereke üretimi halılar öne çıkmaktadır.

Sayınca fazla olmamakla birlikte Kula halıları da koleksiyonun önemli grupları içerisinde yer almaktadır. Bunlar genellikle seccade tipinde olmakla birlikte, tek mihraplı halılar zemin süslemesi bakımından birkaç gruba ayrılmaktadır. Bunlardan en bilineni "Manzaralı Kula" olarak adlandırılan gruptur. Koleksiyonda bu gruptan iki örnek görülmekte olup bir tanesi Halı Müzesi'nde teşhir edilmektedir. (Resim 10)

Tebriz, Keşan, Şiraz, İsfahan, Hemedan, Sine, Kirman, Şirvan, Horasan ve Semerkant gibi Doğu merkezlerine ait halılar da koleksiyonun nadide örnekleri arasındaki yerini almaktadır. (Resim 11-12)

Koleksiyonun en dikkat çekici halı grubu ise resim sanatıyla halı sanatını kaynaştıran duvar halılarıdır. Milli Saraylar Halı Koleksiyonu'nda toplam 8 adet duvar halısı bulunmakta olup bunların bir kısmı hediye edilmek suretiyle koleksiyona dâhil olmuştur¹⁷. Resimsel görüntüleriyle tablo etkisi veren bu halılar, tarihe kaynaklık edecek hikâyeleriyle de oldukça değerlidir. (Resim 13-14)

Bu minvalde, insanoğlunun temel ihtiyaçlarından doğan ve zamanla devletin en önemli temsil güçleri arasında yerini alan bu köklü miras, Milli Saraylar Halı Koleksiyonu bünyesinde çağdaş müzecilik bilinciyle muhafaza edilerek; estetik, kültürel ve tarihsel bağlamlarıyla dünyanın en kapsamlı ve zengin koleksiyonları arasındaki yerini almaktadır.

¹⁷ Tuğba Çoban Öztürk, "Tapestri Dokumaları ve Milli Saraylar Duvar Halıları", *Milli Saraylar Sanat-Tarih-Mimarlık Dergisi*, 29,(2025), 11.

5. Yıldız Sarayı Halı Müzesi

Yıldız Sarayı Halı Müzesi'nin bir yüzü Silahhane ve Arabacılar Dairesi'nin karşısına diğer yüzü Has Bahçe'ye bakan Marangozhane ve Güzel Sanatlar Galerisi olarak adlandırılan yapılar içerisine konumlandırılmıştır.

2018 yılı itibariyle Milli Saraylar İdaresi Başkanlığına devredilen Yıldız Sarayı, hızlı ve kapsamlı bir restorasyon süreci içerisine girmiş ve 2024 yılında sarayın önemli bir kısmı ziyarete açılmıştır. Sultan II. Abdülhamid ile özdeşleşen Yıldız Sarayı'nda padişahın halı sanatına olan ilgisi de göz önünde bulundurularak, bir Halı Müzesi kurulmasına karar verilmiştir. Mekân olarak 19. yüzyıl mimarilerinden bitişik yapıdaki Marangozhane ve Güzel Sanatlar binaları tercih edilmiş ve böylece hem bu yapıların hem de müzede sergilenen eserlerin restorasyon süreçleri başlatılmıştır. Söz konusu müze ile Milli Saraylar Halı Koleksiyonu'nun önemli bir bölümü ilk kez tematik ve bütüncül bir yaklaşımla ziyaretçiye buluşmaktadır.

Koleksiyon eserlerinin bir bölümü daha önce gerçekleştirilen geçici sergiler aracılığıyla sergilenmiş, ancak bunun büyük bir kısmı uzun yıllar depolarda muhafaza edilmiştir. Daha önce sergilenmemiş eserlerin de gün yüzüne çıkarıldığı kalıcı bir sergileme anlayışı, Yıldız Sarayı Halı Müzesi'nin oluşum sürecini hazırlayan temel unsur olmuştur.

Müzenin sergileme kurgusu, eserlerin mukavemeti ve hassasiyeti göz önünde bulundurularak oluşturulmuştur. İpekli, yünlü ve işlemeli seccade, halı ve halı seccadeler; malzeme, teknik, kompozisyon ve işlev açısından gruplandırılarak sunulmaktadır. Sergilenen eserler, Osmanlı dokuma sanatının geç dönem estetik anlayışını, saray zevkini ve üretim çeşitliliğini gözler önüne sermektedir.

Müze bünyesinde; Türk halılarından İran halılarına, ipek halılardan duvar halılarına, halı dokuma aletlerinden tarihi desen paftalarına kadar geniş bir yelpaze sunulmaktadır. Bunlara ek olarak arakiye, saten ve kadife gibi farklı tekniklere sahip nadide seccade örnekleri de bu bölümlerdeki yerini almaktadır.

Anadolu kültürünün en önemli yansıtıcılarından olan halılar, özgün desen ve motif anlayışlarıyla; Gördes, Kula, Avanos, Sivas, Kayseri, Lâdik, Kırşehir, Çal ve Uşak yörelerine ait halı ve seccade örnekleriyle temsil edilmektedir. Özellikle zemin kompozisyonu Çin bulutu motiflerinden oluşan 17. yüzyıl Uşak halısı ile tek mihraplı kompozisyonları ile 18. yüzyıla tarihlenen Lâdik ve Gördes halı seccadeleri, müzenin az sayıdaki erken tarihli halıları arasındaki yerini almaktadır (Resim 15)

Halı sanatının dünyadaki önemli temsilcileri arasında sayılan ve literatüre Sine (İran) düğümünü kazandıran İran yöresi halı seccadeleri de müzedeki önemli seçkiler arasındadır. Şiraz, Hemedan, İsfahan ve Kirman gibi yörelere ait hayvan figürlü ve yazılı halı seccadeler, Doğu halı geleneğinin zengin ikonografisini yansıtmaktadır. (Resim 16-17) Bu bağlamda, Kirman menşeli bir halının sıralı kitabelerinde 14. yüzyıl İran edebiyatının önemli ismi Hâfız-ı Şîrâzî'nin Farsça şiirinden bir bölümün yer alması, dokuma sanatının edebiyatla olan yakın ilişkisini somut bir biçimde gözler önüne sermektedir (Resim 18)

Bunun yanı sıra, Arap ve Latin harfleriyle "Hereke" imzası taşıyan ipekli ve yünlü halı seccadeler, serginin odak noktasını oluşturmaktadır. Özellikle 1900 yılındaki Paris Uluslararası Sergisi için özel olarak dokunan ve üzerinde "*Bin dokuz yüz sergisine mahsus*

Hereke Ma'mûlatı" yazısı bulunan 28 metrekare ölçüsündeki hayvan desenli halı; renk, ustalık ve tarihsel değeriyle serginin en göz alıcı eseridir¹⁸. (Resim 19)

Dolmabahçe Sarayı Mavi Salonu ve Yıldız Şale Tören Salonu'nun simgesi haline gelen büyük boyutlu halıların, modern müzecilik standartlarında sergilenmesi mümkün olmadığından, müzede bu eserlerin küçük ölçekli replikalarına yer verilmiştir. Halı Müzesi projesi kapsamında, Hereke Fabrikası ile yürütülen titiz çalışmalar neticesinde orijinal desenler dijital ortama aktarılmış ve geleneksel tezgâhlarda bu halılar yeniden dokunmuştur. Böylece, ziyaretçilere sarayların büyük salonlarında uzaktan görülebilen bu başyapıtların hem teknik ustalığını hem de desen zenginliğini yakından inceleme ayrıcalığı sunulmaktadır.

Düğüm yoğunluğu sayesinde dokuyucuya detaylı desen işleme imkânı sunan ipek halılar, kullanılan malzemenin yapısı gereği yüksek hassasiyete sahiptir. Bu sebepten eserin korunması gerekliliği göz önünde bulundurularak sergileme ünitesi olarak eğimli kaideler tercih edilmiştir. Sayıları 17'ye ulaşan bu ipek halıların 14 adedi Hereke Fabrikası, 2 adedi İran, 1 adedi ise Kayseri yöresine aittir. (Resim 20-21)

Resim sanatı ile dokuma sanatının başarılı etkileşimi sonucu ortaya çıkan duvar halıları, müzenin en dikkat çekici bölümlerinden birini oluşturmaktadır. Bu bölümde dünyanın en saygın dokuma merkezlerinden biri kabul edilen Fransız Aubusson Fabrikası imzası taşıyan peyzaj temalı bir halı sergilenmektedir. (Resim 22) Söz konusu eserin koleksiyona dâhil oluş sürecine dair kesin bir veri bulunmamakla birlikte, halıların diplomatik ilişkilerin vazgeçilmez birer unsuru olduğu gerçeği göz ardı edilmemelidir. Bu tarihsel perspektif ışığında, bu nadide örneğin, diplomatik hediyeleşmeler neticesinde koleksiyona kazandırılmış olabileceği düşünülmektedir¹⁹. Bunun yanı sıra bir hediye sonucu koleksiyona dâhil edildiği bilinen duvar halısı, müzenin en kıymetli halısı olma özelliğine sahiptir. Bu halı, Ebüzziya Tevfik tarafından Sultan II. Abdülhamid'e hediye edilmiştir.²⁰ (Resim 23) Bunun yanında Yıldız Sarayı'nın belirli kısımlarını betimleyen mimari kompozisyonlu örnekler, yalnızca sanatsal değil aynı zamanda tarihsel belge niteliği taşımaktadır.

Müzede, halı sanatının teknik alt yapısını ziyaretçiye görünür kılmak amacıyla geleneksel dokuma tezgâhı, kirkit, makas, halı bıçağı ve ip çıkırığı gibi işlevsel araçlar da sergilenmektedir. (Resim 24) Bu sanat, tarihsel süreç içerisinde estetik ve yapısal birtakım değişimlere uğrasa da kullanılan bu temel araçlar üretim geleneğinin sürekliliğini simgelemektedir.

Ayrıca Millî Saraylar Tekstil Koleksiyonu'nun 19. yüzyıl sonu ile 20. yüzyıla tarihlendirilen işlemeli seccadelerinde kullanılan gösterişli süsleme unsurları, saray üslubunun zarafetini sergilendikleri vitrinlerde ziyaretçileri ustalıkla yansıtmaktadır. Altın-gümüş, tel, sırma, inci ve boncukla bezenmiş; dival işiyle işlenmiş seccadeler Osmanlı işleme sanatının zarif örneklerini gözler önüne sermektedir. (Resim 25)

Yıldız Sarayı Halı Müzesi, Osmanlı dokuma sanatını tarihsel bağlamı, teknik üretim safhaları ve estetik kodlarıyla birlikte ele alarak, kapsamlı bir zemine oturtmaktadır. Müze, halının gündelik kullanımının ötesine geçen temsil gücünü, saray zarafetini ve diplomatik

¹⁸ Nurdan Gür, *1900 Yılı Uluslararası Paris Sergisi'nde Osmanlı Devleti*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 2014, 58.

¹⁹ Çoban Öztürk, "Tapestri Dokumaları", 17.

²⁰ Ayşe Fazlıoğlu, "Ebüzziya Tevfik ve Sultan II. Abdülhamid'e Sunduğu Halılar", *Millî Saraylar Sanat- Tarih- Mimarlık Dergisi*, 3 (2006), 72-73.

Halıda küfi tarzda "es-Sultanü'l-muazzam el-Gâzi Abdülhamid Hân-ı Sâni Edam'Allahü mülkehü" (Yüce Sultan Gazi İkinci Abdülhamid Han, Allah mülkünü daim etsin) yazmaktadır. Halının sol alt köşesinde ise "Aziz Konevi" ismi okunmaktadır.

işlevlerini görünür kılarak, ziyaretçileri çok katmanlı bir kültürel mirasla buluşturmaktadır. Bu kapsamda müzede yaklaşık 129 eser sergilenecek ve ziyaretçiyle buluşturulacaktır.

Sonuç

Osmanlı Devleti'nin son yönetim merkezi ve padişahın son ikametgâhı olan Yıldız Sarayı 2018 yılı itibariyle Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı'na devredilmiş ve ardından başlayan hızlı ve kapsamlı bir restorasyon süreci sonrasında 2024 yılında açılışı yapılarak önemli bir bölümü ziyaretçiyle buluşturulmuştur. Ardından sarayın restorasyonu henüz tamamlanmamış olan Marangozhane ve Güzel Sanatlar Galerisi binalarında çalışmalar hızlandırılmış ve bu süreçte mekanların işlevleri konusunda karar verilmiştir. Milli Saraylar Başkanlığı bünyesinde yer alan ve yıllardır sarayların tefrişlerinde vazgeçilmez bir unsur olarak öne çıkan Halı Koleksiyonu'nun depoda muhafaza edilen eserlerini gün ışığına çıkarmak hedeflenmiş ve bu kapsamda bu mekanların Halı Müzesi olarak işlevlendirilmesi uygun görülmüştür.

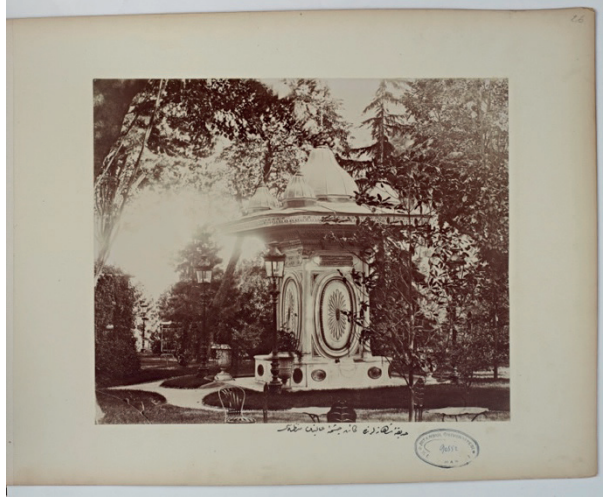
Yıldız Sarayı Halı Müzesi, Osmanlı dokuma mirasının sergilendiği bir mekân olmanın ötesinde, tarihî dokuların özgün işlevleriyle kurduğu bağı gözler önüne sermekte ve mekânsal bir süreklilik arz etmektedir. Müzenin hayata geçirildiği Marangozhane ve Güzel Sanatlar Galerisi binaları, döneminde sarayın üretim ve sanat faaliyetlerinin yürütüldüğü mekânlar olarak estetik üretimin ve zanaatkârlığın merkezinde yer almıştır.

Söz konusu binaların Halı Müzesi olarak işlevlendirilmesi projesi kapsamında gerçekleştirilen restorasyon çalışmalarında ise, tarihi yapıları koruma ilkeleri doğrultusunda minimum müdahale ve özgün malzemeye saygı prensipleri dikkate alınmıştır.

Bu anlamda gerçekleştirilen restorasyon işlemleri yapıların yeniden işlevlendirilmesini ve tarihsel kimliğini korumayı esas alarak, onların sanatla ilişkili özgün karakterini modern müzecilik anlayışıyla yeniden yorumlamaktadır. Böylece söz konusu yapılar, geçmişte olduğu gibi bugün de sanat ve zanaatla ilişkili bir işleve sahip olmayı sürdürmekte; ancak bu kez üretim mekânı olmanın ötesinde, kültürel mirası koruyan, anlatan ve yorumlayan bir müze kimliği kazanmaktadır.

Müze, uzun yıllar depolarda muhafaza edilmiş; renk, desen, işçilik ve tarihi değerleriyle Osmanlı dokuma kültürünün ulaşmış olduğu ustalığı ziyaretçiye deneyimleme imkânı vermektedir. Müze tefriş çalışmalarında tüm eserlerin kondisyon durumları dikkate alınarak düzenleme yapılmış, vitrinler ve eserlerin sergileme pozisyonları ve eserlerin duruş açalarına dair çalışmalar uzmanlar tarafından hesaplanarak titizlikle yürütülmüştür.

Müze bünyesinde sergilenen 19. yüzyılın eşsiz halı ve işleme örnekleri, bunların üretim sürecini anımsatan dokuma araçları, replika üretimler ve malzeme odaklı sergileme teknikleri sayesinde ziyaretçiler hem bu mirası tanıma hem de üretim süreçlerini ve teknik inceliklerini kavrama imkânı bulmaktadır. (Resim 26-27-28)

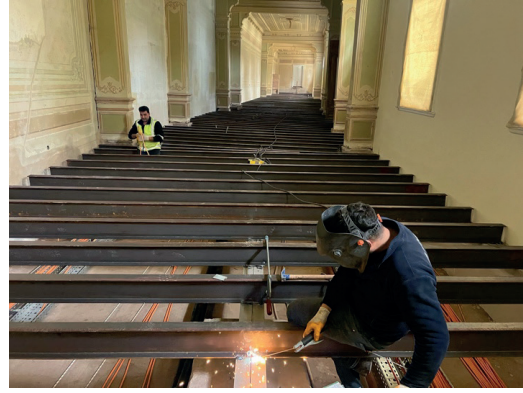
Resim 1: Yıldız Sarayı Hasbahçe’de bulunan III. Selim Çeşmesi, Milli Saraylar Koleksiyonu, Env. No. 90552-0026

Resim 2: Marangozhane ve Güzel Sanatlar Binaları, Salt Araştırma.

Resim 3: Marangozhane ve Güzel Sanatlar Binası genel görünüm.

Resim 4-5: Restorasyon çalışmalarından rnekler.

Resim 6: Yıldız Sarayı Yeni Kasır'da merdiven başından çekilen fotoğrafta yerde Hereke yol halısı, Yıldız Albümleri, Milli Saraylar Koleksiyonu, Env. No. 90552-0011.

Resim 7: Yıldız Şale Köşkü Tören Salonu, Yıldız Albümleri, Milli Saraylar Koleksiyonu, Env. No. 90552-0053.

Resim 8: Hereke Halı Seccade, Milli Saraylar Koleksiyonu, Env. No. 13/794.

Resim 9: Hereke Halı Seccade, Milli Saraylar Koleksiyonu, Env. No. 12/2262.

Resim 10: 1303 tarihli Manzaralı Kula halı seccade, Milli Saraylar Koleksiyonu, Env. No. 1/165.

Resim 11-12: İpek Semerkant halı (solda), İsfahan halı seccade (sağda)
Milli Saraylar Koleksiyonu, Env. No. 3/472, 162/33.

Resim 13-14: Yıldız Sarayı tasvirli duvar halısı (solda), Uşak İmalı Haritalı Duvar Halısı (sağda)
Milli Saraylar Koleksiyonu, Env. No. 101/401, 11/1194.

Resim 15: 17. yüzyıl Uşak Halısı, Milli Saraylar Koleksiyonu

Resim 16-17: Hareketli hayvan figürlerinden oluşan İsfahan Halı (solda), Kirman halı seccade, üzerinde “Fermayış-i, cenab-ı ecel muhtarul melik (yüce hükümdarın seçkin zatının buyruğu üzerine)” ibaresi bulunmaktadır (sağda), Milli Saraylar Koleksiyonu, Env. No. 162/114, 101/398.

Resim 18: Kirman halı seccade (üzerinde Hafız Şirazi'nin Farsça şiirinden bir bölüm bulunmaktadır), Milli Saraylar Koleksiyonu, Env. No. 162/57

Resim 19: Hereke Halı (üzerinde “bin dokuzyüz sergisine mahsus Hereke Ma'mülatı” yazısı bulunmaktadır.), Milli Saraylar Koleksiyonu, Env. No. 3/470

Resim 20-21: Hereke ipek halı (solda), Kayseri ipek halı (sağda) Milli Saraylar Koleksiyonu, Env. No. 13/291, 11/1168.

Resim 22: Fransız Aubusson duvar halısı, Milli Saraylar Koleksiyonu, Env. No. 64/1882

Resim 23: Sultan II. Abdülhamid Han'a hediye edilen yazılı duvar halısı, Milli Saraylar Koleksiyonu, Env. No. 11/1326.

Resim 24: Hereke Fabrikası'nda çıkırık kullanan kadınlar, Milli Saraylar Koleksiyonu, Env. No. 90453-0026.

Resim 25: İşlemeli seccade, Milli Saraylar Koleksiyonu, Env. No. 40/388.

Resim 26-27-28: Yıldız Sarayı Halı Müzesi güncel görüntüler.

KAYNAKÇA

- Arık, Rüçhan. *Batılılaşma Dönemi Anadolu Tasvir Sanatı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1988, 22-23.
- Bilgin, Bülent. "Yıldız Sarayı", *Belgelerle Yıldız Sarayı Rehberi*, 1 (1982): 3-5.
- Bilgin, Bülent. *Geçmişte Yıldız Sarayı*, İstanbul: Yıldız Sarayı Vakfı, 1988.
- Bilgin, Bülent. *Türk Saray Mimarisinin Gelişmesi Çerçevesinde Yıldız Sarayı*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 1993.
- Bilgin, Bülent. "Yıldız Sarayı İstanbul'da XIX. Yüzyılın Sonlarında Nihâî Şeklini Alan Saray", *TDV İslam Ansiklopedisi*, Cilt 43, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2013: 541-544.
- Bozkurt, Nebi. "Halı", *TDV İslam Ansiklopedisi*, Cilt 15, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1997: 251-262.
- Çoban Öztürk, Tuğba. "Tapestri Dokumaları ve Milli Saraylar Duvar Halıları", *Milli Saraylar Sanat-Tarih-Mimarlık Dergisi*, 29(2025): 5-29.
- Elemana, Halil. "Devlet Arşivleri Bakanlığı Osmanlı Arşivi'nde (BOA) Bulunan Yıldız Sarayı İnşaatı, Tamiratı ve Tefrişatı İle İlgili Örnek Belgelerin Değerlendirilmesi", *Journal of Universal History Studies*, 2 (2021): 229-250.
- Ersay Yüksel, Ayşe. "II. Abdülhamid Döneminde Yıldız Sarayı'ndaki Müzeler", *Milli Saraylar Sanat-Tarih- Mimarlık Dergisi*, 27 (2024): 73-97.
- Fazlıoğlu, Ayşe. *Düğümün Son Halkası; Osmanlı Sarayı Halıları*, İstanbul: Milli Saraylar Yayınları, 2006.
- Fazlıoğlu, Ayşe. "Ebüzziya Tevfik ve Sultan II. Abdülhamid'e Sunduğu Halılar", *Milli Saraylar Sanat- Tarih- Mimarlık Dergisi*, 3 (2006): 57-76.
- Göncü, T. Cengiz. *Dolmabahçe Sarayı'nın İnşa Süreci, Mekân ve Teşkilatı*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2015.
- Gür, Nurdan. *1900 Yılı Uluslararası Paris Sergisi'nde Osmanlı Devleti*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 2014.
- Kaya, Mehmet K., Yaşar Yılmaz, Sara Boynak, Vahide Gezgör, *Milli Saraylar Koleksiyonu'nda Hereke Dokumaları ve Halıları*, Milli Saraylar Yayınları, 1999.
- Kocaşık, Dilruba. *II. Abdülhamid'in Yıldız Sarayı: Mimari Mekânlar ve Dönemin Fotoğraflardaki Temsili*, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, 2019.
- Köse, A. Özge. *Yıldız Sarayı Hünkâr Dairesi (Valide Sultan Kasrı)*, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, 2002.
- Osmanoğlu, Ayşe. *Babam Sultan Abdülhamid*, İstanbul: Timaş Yayınları, 2019.
- Özer Demirli, Ayça. *150 Yılın Sessiz Tanıkları Sandıklarda Saklı Saray Yaşamı*. İstanbul: Milli Saraylar Yayınları, 2006.
- Özyetgin, A. Melek, Vahdettin Engin, Ayşe Ersay Yüksel, *Yıldız Sarayı*, İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Yayınları, 2021.
- Salt Araştırma, Yıldız Sarayı, <https://archives.saltresearch.org/handle/123456789/7857> İstanbul, 1984.
- Tezcan, Hülya, *The Topkapı Saray Museum Carpets*, Çev. J. M. Rogers. Boston: Little, Brown and Company, 1987.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA)
- Uşaklıgil, Halit Ziya. *Saray ve Ötesi*, İstanbul: Özgür Yayınları, 2003.